

COVID-19 ve sağlık çalışanlarında tükenmişlik

COVID-19 and burnout in health workers.

Mehmet Yumru¹

¹Prof. Dr., Klinik Psikiyatri Dergisi Editörü
Antalya Bilim Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı
Özel Terapi Tıp Merkezi, Antalya, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-2117-7775>

2019 yılı sonlarında başlayan ve giderek tüm dünyaya yayılan COVID-19 salgınının en çok etkilediği meslek gruplarından biri kuşkusuz en ön safta çalışan sağlık çalışanlarıdır. Salgın süresince giderek artan virüse yakalanma riskinin hem kendileri hem de yakınları için hastalanma kaygısını artırdığı ve zaten dayanıklılık gerektiren görevlerini sürdürmede tükenmişliği yol açabildiği bilinmektedir. COVID-19 gibi salgın dönemlerinde uzayan çalışma saatleri, artan virüs yükü ile birlikte hastalanma kaygısı ve en önemlisi kendi sağlıklarını ortaya koyan sağlık çalışanlarının emeğini değersizleştiren her türlü söylem ve yaklaşımlar tükenmişliğin en önemli nedenleridir.

Tükenmişlik daha çok doğrudan insana hizmet veren, insan ilişkilerinin önemli olduğu “sağlık” gibi meslek alanlarında çalışanlarda görülür. Salgın dönemi dışında yapılmış çalışmalarda hem ülkemizde hem de dünyada sağlık çalışanları arasında yüksek düzeyde tükenmişlik bildirilmiştir (1,2). Bu yüksek oranların üzerine bir de salgının kendine özgü hastalanma kaygısı, artan iş yükü gibi faktörleri eklenince sağlık çalışanları üzerindeki yükün önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Salgının ilk başladığı dönemde İtalya’da sağlık çalışanları üzerinde yapılmış kesitsel bir çalışmada sağlık çalışanlarının %50’sinde travma sonrası stres bozukluğu belirtileri, %25’inde depresyon belirtileri ve %20’sinde anksiyete belirtileri olduğu saptanmıştır (3). Aynı çalışmada meslektaşlarını COVID-19 nedeniyle kaybedenler daha fazla travma sonrası stres ve depresyon belirtisi bildirmişlerdir. Japonya’da yapılmış bir çalışmada ise COVID-19 ile mücadelede çalışan hemşirelerin % 40’ından fazlasının, radyoloji uzmanlarının ve eczacıların % 30’undan fazlasının tükenmişlik belirtilerini karşıladığını saptanmıştır (4).

Uluslararası Af Örgütü’nün Eylül 2020 tarihinde yayınladığı rapora göre; salgının başından beri en az 7000 sağlık çalışanı COVID-19’a yakalanarak yaşamını yitirdi. Bu rapora göre Meksika’da 1320, ABD’de 1077, İngiltere’de 634, Hindistan’da 573 sağlık çalışanı COVID-19 nedeniyle yaşamını yitirdi. Raporda ölümlerin az bildirilmesi nedeniyle gerçek sayının çok daha yüksek olabileceği belirtilmiştir (5). Ülkemizde Sağlık Bakanlığı’nun 29 Nisan 2020 tarihli verilerine göre COVID-19’a yakalanan sağlık çalışanı sayısı 7428 kişidir. Bu açıklamaya göre 1 milyon 100 bin sağlık çalışanı içerisinde hastalığa yakalanma oranı %6.5’tir (6). Türk Tabipleri Birliği’nin Altıncı Ay Değerlendirme Raporu’nda 273.000 COVID-19 tanısı almış hastanın 29.865’ni (%11.5) sağlık çalışanı oluşturduğu belirtilmiştir. Yine aynı raporda 72 sağlık çalışanının hayatını kaybettiği belirtilmiştir (7).

Tüm bu verilere bakıldığında zaman pandemisinin sağlık çalışanlarında genel topluma göre daha fazla hastalanma ve hatta ölüm riski ile beraber tükenmişlik riski içerdiği görülmektedir. Güvenli bir iş ortamında çalışmak her sağlık çalışanının hakkıdır. Pandemi ile mücadelede, ancak sağlık çalışanlarının beden ve ruh sağlığını önceleyerek, temel amaç olan toplum sağlığının korunmasına ulaşılabilir.

Yazışma adresi: Prof. Dr. Mehmet Yumru, Antalya Bilim Üniversitesi Klinik Psikoloji A.D., Antalya, Türkiye
mehmet.yumru@antalya.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Kansoun Z, Boyer L, Hodgkinson M, Villes V, Lançon C, Fond G. Burnout in French physicians: A systematic review and meta-analysis. *J Affect Disord.* 2019;246:132-147.
2. Erol A, Akarca F, Değerli V, Sert E, Delibaş H, Gülpek D, Acil Servis çalışanlarında Tükenmişlik ve İş Doyumu, *Klinik Psikiyatri* 2012;15:103-110.
3. Rossi R, Succi V, Pacitti F, Lorenzo GD, Marco AD, Siracusano A, Rossi A. Mental Health Outcomes Among Frontline and Second-Line Health Care Workers During the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic in Italy. *JAMA Netw Open.* 2020;3:e2010185. doi:10.1001/jamanet-workopen.2020.10185
4. Matsuo T, Kobayashi D, Taki F, Sakamoto F, Uehara Y, Mori N, Fukui T. Prevalence of Health Care Worker Burnout During the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic in Japan. *JAMA Netw Open.* 2020;3:e2017271. doi:10.1001/jamanet-workopen.2020.17271
5. <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL4025722020ENGLISH.PDF> İndirilme tarihi:26.09.2020
6. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-saglik-bakani-acikladi-koronaviruse-yakalanan-saglik-calisani-sayisi-41506392> İndirilme tarihi: 26.09.2020
7. https://www.ttb.org.tr/kutuphane/covid19-rapor_6/covid19-rapor_6_Part35.pdf İndirilme tarihi: 26.09.2020